

OILA VA JAMIYAT

QDU amaliy psixologiya yo'nalishi

*talabasi **Muratbaeva Aziza***

Ilmiy rahbar :

Mambetiyarova Venera Reyimbaevna

Annotatsiya: Maqola "Oila va jamiyat" mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, unda oilaning jamiyatdagi o'rni, uning ahamiyati va jamiyat bilan bog'liqligi yoritilgan. Oila, jamiyatning asosiy elementlaridan biri sifatida, uning ruhiy, axloqiy va madaniy taraqqiyotiga ta'sir ko'rsatadi. O'zaro hurmat, sevgi, va qo'llab-quvvatlash kabi qadriyatlarni o'zida mujassamlashtirgan oila, mustahkam jamiyatning poydevori hisoblanadi. Maqola oilaning jamiyatdagi ijtimoiy vazifalari, uning shakllanishi va rivojlanishi bilan bog'liq tahlillarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: oila, jamiyat, ijtimoiy tizim, axloqiy qadriyatlar, oilaviy munosabatlar, jamiyatning taraqqiyoti, ijtimoiy rol, madaniy o'zgarishlar.

Oila har bir insonning hayotida muhim o'rin tutadi. U nafaqat shaxsiy aloqalar, balki jamiyatning asosiy tarkibiy qismi sifatida ham ahamiyatga ega. Oila, o'z navbatida, ijtimoiy institut sifatida jamiyatni shakllantiradi, unda insonlar birlariga yordam beradi, bilim va qadriyatlarni o'rganadi va yangi avlodni tarbiyalaydi. Oila va jamiyat o'rtasidagi o'zaro bog'lanish insoniyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biridir.

Oila — bu oilaviy a'zolar o'rtasida mehr-muhabbat, o'zaro hurmat va mas'uliyat asosida qurilgan tuzilma. U o'zining tarbiyaviy va madaniy roli bilan jamiyatni shakllantiradi. Har bir oila o'z farzandlariga etika, axloq, turmush tarzini, ma'naviy qadriyatlarni va jamiyatda qanday o'zini tutish kerakligini o'rgatadi. Shu bilan birga, oila jamiyatning asosiy iqtisodiy bo'g'ini sifatida ham muhimdir: iqtisodiy farovonlik va farzandlarni tarbiyalashda uning o'rni katta.

Shuningdek, oila ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimi sifatida ham ishlaydi. Turli ijtimoiy vaziyatlarda oila a'zolari bir-birlarini qo'llab-quvvatlaydi, muammolarni birgalikda hal qilishga harakat qilishadi. Bu o'zaro yordam tizimi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi va insonlarni psixologik jihatdan sog'lom bo'lishlariga yordam beradi.

Oila, o'z ichida bir qator dinamikalar va jarayonlarni birlashtirgan tizim sifatida qaraladi. Har bir oila a'zosi o'zining hissiy, psixologik va ijtimoiy ehtiyojlarini qondirish uchun o'zaro aloqada bo'ladi. Oila tizimi nazariyasiga ko'ra, oila – bu butun bir tizim bo'lib, uning har bir a'zosi bir-biriga bog'langan va ularning harakatlari tizimga ta'sir ko'rsatadi. Oila a'zolari o'rtasidagi muloqot, hissiy aloqalar va konfliktyor holatlar, oila tizimining samarali ishlashini yoki buzilishini belgilaydi.

Oila tizimining biron-bir a'zosi o'zgarishi, butun tizimga ta'sir ko'rsatadi. Masalan, ota-ona o'rtasidagi konflikt, farzandlarning psixologik holatiga ham ta'sir qiladi. Shu sababli, oila psixologiyasida tizimga yondashuv juda muhimdir, chunki oiladagi har bir a'zoning holati umumiy muhitni shakllantiradi.

Jamiyat esa bir-biriga bog'langan insonlar to'plamidan tashkil topgan murakkab tizimdir. Jamiyatning asosiy vazifasi — insonlarni birlashtirish, ularni ijtimoiy normativlar va qonunlarga bo'ysundirish, ijtimoiy o'zaro aloqalarni ta'minlashdir. Oila jamiyatning birinchi va eng muhim bo'g'ini bo'lib, har bir individning jamiyatga moslashishiga yordam beradi.

Jamiyatda turli ijtimoiy guruhlar, tashkilotlar va institutlar mavjud bo'lib, ular o'zaro aloqada bo'lib, o'z maqsadlariga erishishga intilishadi. Bularning barchasi oila institutidan o'tgan qadriyatlar va qarashlarga tayanadi. Oila jamiyatga kerakli axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarni o'rgatadi, va bu qadriyatlar jamiyatning sog'lom rivojlanishiga yordam beradi.

Oila va jamiyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik juda murakkab va o'zaro ta'sirli jarayonlardir. Oila jamiyatdagi ijtimoiy qadriyatlar va normativlarga moslashishda yordam beradi, shu bilan birga jamiyatning o'zgarishlari oila tuzilmasiga ham ta'sir ko'rsatadi. Jamiyatdagi ijtimoiy o'zgarishlar — iqtisodiy, siyosiy, madaniy

o'zgarishlar — oilalarning turmush tarzini, iqtisodiy farovonligini va ijtimoiy rolini shakllantiradi.

Masalan, hozirgi kunda jamiyatdagi iqtisodiy va texnologik o'zgarishlar oilalarning ijtimoiy va iqtisodiy hayotini tubdan o'zgartirdi. Ayollarning ishchi kuchiga kirishi, oila a'zolarining turli shaharlarda yashashi, yangi texnologiyalar va kommunikatsiyalar oilaning shakllanishini yangi holatga keltirdi. Jamiyatda ro'y berayotgan bu o'zgarishlar, o'z navbatida, oila va uning a'zolariga yangi talablar qo'yadi.

Oila va jamiyat o'rtasidagi o'zaro aloqalar har doim o'zgarib boradi, lekin ularning asosiy funksiyasi o'zgarishsiz qoladi. Oila jamiyatning asosiy elementidir, u nafaqat individlarning rivojlanishiga, balki jamiyatning barqaror va adolatli bo'lishiga xizmat qiladi. Shuning uchun, oila va jamiyatning o'zaro aloqalari va ularning hamkorligi, insonlar va jamiyatning umumiy farovonligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

ADABIYOTLAR:

1. Satir, V. (1988). *The New Peoplemaking.* Science and Behavior Books.
2. Gottman, J. M., & Silver, N. (1999). *The Seven Principles for Making Marriage Work.* Crown Publishers.
3. Patterson, G. R. (1982). *Coercive Family Process.* Eugene, OR: Castalia Publishing Company.
4. B. Giddens – *"Sotsiologiya: Oila va Ijtimoiy Tuzilmalar"
5. M. Foucault – *"Oila, Jamiyat va Hokimiyat"